

individuals with disabilities are the managerial activity, mental and personal development diagnostic testing of children, developmental and special (remedial) activities, education and coaching of children and teenagers, parents and co-workers, operational health and safety activities, dispatch social activity.

The principles of social rehabilitation process of individuals with different nosological disorders, that are interrelated and realized in cohesion, are specified in the article. It is underlined that the social rehabilitation of individuals with disabilities issue becomes increasingly important on the grounds of serious structural changes in constitutional rights enforcement in the field of their social protection.

Key words: social rehabilitation, socialization, an individual with disabilities, social-rehabilitative activity, psycho-physical development disorders, remedial-educational activity.

Received 12.04.2015

Reviewed 15.05.2015

Accepted 16.06.2015

УДК 376.3.001.76 (477.64)

Г. О. Лопатіна
lopatina_anna@list.ru

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ РЕГІОНУ

Lopatina H.O. Scientific and methodological support innovation in Special Education in the region / H.O. Lopatina // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 2.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 127–136

Г.О. Лопатіна. Науково-методичний супровід упровадження інновацій у систему корекційної освіти регіону. У статті представлені деякі результати роботи педагогічного складу кафедри прикладної психології та логопедії Інституту соціально-педагогічної та корекційної освіти Бердянського державного педагогічного університету стосовно науково-методичного супроводу та організації впровадження інновацій у систему корекційної освіти запорізького регіону. Здійснений аналіз

поняття «інновація» та «інновація освіти» з лінгвістичних та психолого-педагогічних позицій. Зазначено, що в Інституті відпрацьована й успішно функціонує система науково-методичної допомоги педагогам регіону, особлива увага приділена їх ознайомленню та включенню до сучасних інноваційних технологій. Обґрунтована необхідність розкриття досвіду упровадження інновацій у систему корекційної освіти регіону засобами науково-практичних семінарів. Схарактеризовані результати проведених за останні два роки науково-практичних семінарів на теми: Використання сучасних корекційних технологій в логопедичній практиці; Теорія і практика інклюзивної освіти в Україні: організаційний та методичний супровід; Методичні основи інклюзивної освіти; Методологічні та теоретичні проблеми інклюзивної освіти в Україні; Особливості використання альтернативної та допоміжної комунікації в корекційній роботі; Педагогічний менеджмент в умовах реалізації інклюзивного навчання в загальноосвітньому просторі. Підкреслена наявність підготовленого роздаткового матеріалу на кожному семінарі. Визначені методи роботи, які використовувались під час організації семінарів з педагогічними працівниками.

Ключові слова: науково-практичний семінар, інновації, супровід, співпраця, корекційна освіта.

А.А. Лопатина. Научно-методическое сопровождение внедрения инноваций в систему коррекционного образования региона. В статье представлены некоторые результаты работы педагогического состава кафедры прикладной психологии и логопедии Института социально-педагогического и коррекционного образования Бердянского государственного педагогического университета по научно-методическому сопровождению и организации внедрения инноваций в систему коррекционного образования запорожского региона. Проанализированы понятия «инновация» и «инновация образования» с лингвистических и психолого-педагогических позиций. Указано, что в Институте отработана и успешно функционирует система научно-методической помощи педагогам региона, особое внимание уделено их ознакомлению и включению в современные инновационные технологии. Обоснована необходимость раскрытия опыта внедрения инноваций в систему коррекционного образования региона средствами научно-практических семинаров. Охарактеризованы результаты проведенных за последние два года научно-практических семинаров на темы: Использование современных коррекционных технологий в логопедической практике; Теория и практика инклюзивного образования в Украине: организационное и методическое сопровождение; Методические основы инклюзивного образования; Методологические и теоретические проблемы инклюзивного образования в Украине; Особенности использования альтернативной и дополнительной коммуникации в коррекционной работе;

Педагогический менеджмент в условиях реализации инклюзивного обучения в общеобразовательном пространстве. Подчеркнуто наличие подготовленного раздаточного материала на каждом семинаре. Определены методы работы, которые использовались при организации семинаров с педагогическими работниками.

Ключевые слова: научно-практический семинар, инновации, сопровождение, сотрудничество, коррекционное образование.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Бердянський державний педагогічний університет є потужним вишем IV рівня акредитації, який динамічно розвивається. Він не тільки здійснює підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів, а й є справжнім науково-методичним центром, який сприяє постійному підвищенню професійного рівня педагогів запорізького регіону. Суттєві досягнення у цьому напрямку є у Інституту соціально-педагогічної та корекційної освіти БДПУ, в минулому – факультет. В Інституті відпрацьована й успішно функціонує система науково-методичної допомоги педагогам регіону, особлива увага приділена їх ознайомленню та включенню до сучасних інноваційних технологій.

Кафедри Інституту активно співпрацюють з науковцями інших ВНЗ та наукових установ. Плідною є участь у наукових конференціях, на яких досить часто обговорюються проблеми інноваційних технологій в освіті. Викладачі активно вивчають та узагальнюють інноваційні технології, й самі долучаються до їх розробки, як результат – монографії, навчально-методичні та методичні посібники. Протягом 2012-2014 років педагогічний колектив Інституту соціально-педагогічної та корекційної освіти Бердянського державного педагогічного університету був зорієнтований на реалізацію науково-методичної проблеми «Науково-методичний та організаційний супровід упровадження інновацій у систему освіти регіону», реалізації якої була підпорядкована вся його структура. Центром цієї роботи стали кафедри Інституту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується запропонована стаття. Зазначимо, що специфіку упровадження інновацій в корекційну освіту висвітлювали у своїх наукових працях М. К. Шеремет, О. Б. Качуровська, О.В.Ревуцька та ін. Утім досвід упровадження інновацій у систему корекційної освіти регіону засобами науково-практичних семінарів висвітлено, на наш погляд, недостатньо. Тому розкриття цих питань залишається актуальним предметом дослідження.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Мета статті – висвітлити результати науково-методичної роботи викладачів кафедри

прикладної психології та логопедії з корекційними педагогами регіону щодо упровадження інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Словник лінгвістичних термінів дає таке визначення слова «інновація» – новина. У науково-методичній літературі визначена певна термінологія нововведення – нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери. Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації [2]. Отже, інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [1].

В арсеналі науково-методичної роботи кафедри прикладної психології та логопедії з'явилися нові активні форми роботи – науково-практичні семінари. Науково-методична робота викладачами нашої кафедри проводилась на діагностико-прогностичній основі, відповідно до потреб і запитів педагогів. Враховуючи запити педагогічних працівників, а також забезпечуючи випереджувальний характер підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку, професорсько-викладацьким складом кафедри були проведені заходи в межах та поза Бердянського державного педагогічного університету.

Для логопедів регіону, з метою підвищення професійного та фахового рівня, залучення педагогів до активної роботи 20 квітня 2012 року в БДПУ був проведений *науково-методичний семінар «Використання сучасних корекційних технологій в логопедичній практиці»*. У роботі цього семінару взяли участь представники відділу освіти виконавчого комітету Бердянської міської ради, завідувачі, методисти та логопеди дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів міста Бердянська та району. Викладачі кафедри представили доповіді на актуальні науково-методичні теми сучасної корекційної освіти: Механізми реалізації інклюзивної моделі навчання (доповідач – доц. О. В. Ревуцька); Взаємообумовленість корекції і компенсації (доповідач – доц. Л. М. Томіч); До проблеми творчого самовираження дошкільників із порушеннями мовлення (доповідач – ст. викл. М. В. Лепетченко), Використання елементів самомасажу в практиці роботи вихователів (доповідач – ст. викл. Г. О. Лопатіна), Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку (доповідач – асистент Є. Ю. Линдіна) Соціальний аспект спілкування дітей дошкільного віку (доповідач – асистент М. В. Касінова). Комплекси методичних порад, тексти виступів, мультимедійні презентації досвідів, які надавалися в рамках цього заходу дали можливість педагогам не тільки глибше познайомитися із запропонованим матеріалом.

Особлива увага на кафедрі упродовж цього періоду була приділена науково-методичному забезпеченню впровадження інклюзивного навчання. Зокрема, викладачами кафедри 25 квітня 2013 року організований та проведений *науково-методичний семінар для батьків та фахівців, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами «Теорія і практика інклюзивної освіти в Україні: організаційний та методичний супровід»* з наступних проблем: Теорія та практика інклюзивної освіти в Україні (доповідач – доц. О. В. Ревуцька), Методичні аспекти організації навчального процесу в умовах інклюзивної освіти (доповідач – ст.викл. Є. Ю. Линдіна), Інклюзія дітей з аутизмом у загальноосвітню систему (доповідач – ст.викл. Г. О. Лопатіна), Логопедичний супровід сім'ї, що виховує дитину з порушеннями мовлення (доповідач – ст.викл. М. В. Лепетченко), Психолого-педагогічна робота з батьками в умовах інклюзивної освіти (доповідач – ст.викл. О. В. Сербова), Підготовка здорових дітей до взаємодії з дітьми із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання (доповідач – ст.викл. Г. І. Сизко), Рання діагностика затримки психічного розвитку (доповідач – ас. Н. А. Бондаренко), Технологія роботи соціального педагога в умовах інклюзивної освіти (доповідач – ас. Н. М. Анастасова).

Неабиякий інтерес викликав цей семінар серед його учасників, оскільки проблема інклюзивної освіти в Україні не нова, але потребує значного вивчення, поглиблення та удосконалення. Логічним його продовженням став виступ доц. О. В. Старинської на засіданні педагогічної ради колективу гімназії № 3 м. Бердянськ із доповіддю на тему *«Методичні основи інклюзивної освіти»* у жовтні 2013 року, яка яскраво показала всім присутнім актуальність означеної проблематики та запропонувала шляхи та методичні рекомендації щодо організації процесу інклюзивного навчання.

З метою підготовки педагогічних кадрів до роботи з учнями, які мають особливості психофізичного розвитку, 21 березня 2014 року викладачі кафедри (доц. О. В. Ревуцька, ст. викл. О. В. Сербова, ст. викл. Є. Ю. Линдіна) були запрошені виступити з доповідями на *семінарі для керівних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів району з теми «Методологічні та теоретичні проблеми інклюзивної освіти в Україні»*. Особливу увагу доповідачі приділили питанням теорії та практики інклюзивної освіти в Україні, методичним аспектам організації навчального процесу в умовах інклюзивної освіти, психолого-педагогічній роботі з батьками в умовах інклюзивної освіти.

З огляду на неухильний інтерес до вивчення, навчання та соціалізації дітей з порушеннями психофізичного розвитку в межах БДПУ 22 квітня 2014 року відбувся *регіональний науково-практичний семінар «Особливості використання альтернативної та допоміжної комунікації в корекційній роботі»*. Учасникам цього семінару (логопедам дошкільних закладів та загальноосвітніх шкіл, дефектологам, фахівцям, які працюють з дітьми з психофізичними

вадами) було запропоновано взяти участь в обговоренні таких доповідей: Загальні аспекти альтернативної та допоміжної комунікації в корекційній педагогіці (доповідач – ст.викл. Є.Ю. Линдіна); Альтернативне спілкування з використанням символів БЛІСС (доповідач – доц. О. В. Ревуцька); Альтернативна система комунікації PECS (доповідач – ст. викл. Г. О. Лопатіна); Формування навичок спілкування за допомогою ЛЕБ-системи (доповідач – ст. викл. Н. А. Бондаренко); Особливості використання піктограм у роботі з дітьми дошкільного віку (доповідач – ас. А. О. Старцева); Глобальний метод навчання читання дітей з порушеннями мовлення (доповідач – ас. Н. М. Анастасова); Спеціальні засоби комунікації для дітей з порушеннями слуху (доповідач – ас. К. О. Ракович).

Доповідачами були глибоко розкриті різні способи альтернативної комунікації, що доповнюють чи замінюють звичайне мовлення людей, не здатних користуватися нею. Оскільки альтернативна комунікація стимулює появу мовлення та допомагає його розвитку, були визначені цілі її використання: побудова функціонуючої системи комунікації; розвиток навички самостійно та зрозуміло доносити до слухача нову для нього інформацію; розвиток здатності дитини висловлювати свої думки за допомогою символів. Учасники семінару отримали інформацію про додаткову комунікацію (ААС), можливості її застосування при порушеннях слуху, дизартрії, анартрії, алалії, апраксії, розумовій відсталості, аутизмі, синдромі Дауна, прогресуючих захворюваннях (м'язова дистрофія, множинний склероз), у разі захворювань або травм у результаті аварій або інсульту, при тимчасових обмеженнях мовлення. Навчання таких дітей за допомогою ААС значно підвищує рівень їх соціалізації, покращує якість життя, розвиває самоповагу й надає можливість відчувати себе повноцінною особистістю. Учасники семінару отримали задоволення від професійного спілкування, поповнили свої знання про альтернативні засоби комунікації та можливості застосування їх у роботі з дітьми із психофізичними вадами.

У контексті реалізації мети та завдань підвищення кваліфікації педагогічних працівників регіону Інститут співпрацює в режимі online з професором Бірмінгемського університету (Великобританія), консультантом з аутизму Європейського університету освіти та психології дитини, членом Національної британської науково-дослідної групи «Аутизм», автором восьми підручників, які перекладені одинадцятьма мовами, доктором психологічних наук, *Ольгою Богдашиною*. На трьох веб-конференціях, проведених за її безпосередньою участю професор представила власний дієвий досвід навчання спілкування та соціалізації аутистів, нові методи лікування та допомоги їм в багатоманітних видах діяльності [3].

Так, 23 січня 2013 в конференц-залі БДПУ відбулась перша онлайн-лекція на тему «Вступ до проблем аутизму», в ході якої лектор висвітила новітні підходи до визначення поняття «аутизм», його причини, види, ознаки, розповіла про розповсюдженість означеного

порушення розвитку та особливості роботи з ними за системами ТЕАСН та АВА. Друга онлайн-лекція «Особливості сенсорного сприймання при аутизмі» відбулась 27 лютого 2013 року. Слухачі мали змогу дізнатись про характерне для аутистів гештальт-сприймання, сенсорно-перцептивний розвиток. Третя лекція 26 лютого 2014 року «Комунікація та мовлення дітей-аутистів» була присвячена розгляду критеріїв діагностики комунікації та особливостям формування комунікативних навичок цієї категорії дітей. Усі присутні мали змогу отримати відповіді від професора на болючі запитання та поповнити власний арсенал знань з такої актуальної в наш час проблеми.

У рамках реалізації спільного європейського проекту ТЕМПУС-IV «Підготовка педагогів та освітніх менеджерів до роботи з гетерогенними групами й організаціями» 30-31 жовтня 2014 року відбулась робота трьох майстерень навчання освітніх менеджерів регіону в контексті інклюзивної освіти і гетерогенного середовища. У роботі навчальних майстерень взяли участь близько 200 фахівців системи освіти регіону (завучі шкіл, методисти дошкільних закладів, методисти-філологи, вчителі мови та літератури, соціальні педагоги, практичні психологи, дефектологи, фахівці ПМПК).

На ознайомлення освітніх менеджерів із практично-орієнтованими стратегіями розвитку та вдосконалення інклюзивного навчального процесу, управлінськими основами організації діяльності інклюзивного освітнього закладу; презентацію базових компонентів діяльності керівника щодо впровадження інклюзії; розкриття умов створення та функціонування доступного психолого-педагогічного супроводу осіб із особливими освітніми потребами; надання рекомендацій педагогам щодо організації роботи в інклюзивному класі; висвітлення основних підходів та технологій диференціації навчання та виховання дітей в умовах інклюзивного середовища; забезпечення координації послуг для задоволення освітніх потреб людей з особливостями психофізичного розвитку була зорієнтована майстерня – *«Педагогічний менеджмент в умовах реалізації інклюзивного навчання в загальноосвітньому просторі»*, модератори – доценти О. В. Ревуцька та Г. О. Лопатіна.

У межах роботи майстерні освітні менеджери регіону мали змогу ознайомитись із технологічною моделлю реалізації інклюзивної освіти в загальноосвітніх закладах, подискутувати щодо її концептуальних положень, «прожити» життєві чи професійні ситуації в контексті порушеної проблеми та приймати адекватні й відповідальні рішення. Обговорюючи питання психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання, учасники майстерні моделювали діяльність фахівця, спільно склали орієнтовний план супроводу, розробляли методичні рекомендації підтримки дітей у проблемних, кризових ситуаціях. Цінним для освітніх менеджерів є матеріал щодо системного підходу до розвитку інклюзивної освіти у програмах корекційної роботи в загальноосвітніх закладах (аналіз чинних програм; визначення їхньої дієвості,

аргументація; пропозиції щодо поліпшення організації корекційної роботи; розробка методичних рекомендацій для фахівця).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Отже, одним із пріоритетних напрямів діяльності кафедри було розроблення психолого-педагогічного, навчально-методичного, науково-технічного та інформаційного забезпечення фахівців, які приймали участь в методичних семінарах та підвищення на цій основі якості процесу корекційного навчання та супроводу дітей із психофізичними порушеннями.

Оскільки методичні семінари є чи не найоптимальнішою формою підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, використання якої потребує копіткої підготовки, вдумливого підходу до кожного виду роботи з учасниками семінару, то організовуючи їх, ми пам'ятали, що основою будь-якого з них є розвиток та навчання, а головним завданням – поглиблення знань та компетентності його учасників. Як показав досвід, тематику методичних семінарів диктувала конкретна потреба педагогів у поглибленні та розширенні знань, практичних умінь з певного розділу роботи. Педагогічна технологія семінарів була розрахована на педагогів, які прагнули створити простір довіри і співпраці, учасники семінару набували значного досвіду співпраці; доповідачі – досвід організаторської діяльності; як наслідок – зростання рівня довіри, взаєморозуміння між теоретиками і практиками, що створює атмосферу успішної співпраці.

Під час організації семінарів використовували такі *методи роботи*: ігрові вправи; інтерактивні методи; вивчення педагогічної документації; словесні методи; лекцію-інформацію; роботу в мікрогрупах; оцінювання учасниками семінару своєї роботи; бліц-анкетування; групові та індивідуальні консультації; зустрічі з науковцями, досвідченими керівниками установ освіти; участь у практичних заняттях, ділових іграх, дискусіях, дебатах; обмін досвідом; підвищення теоретичного рівня професійної підготовки; стимулювання інтересу до проблем теоретичної та практичної педагогіки і психології та готовність до інноваційної діяльності. Масові: творчі звіти методичних об'єднань; вернісажі педагогічних ідей; ярмарки; інтерактивні методи в системі науково-методичної роботи з педагогічними кадрами; педагогічні студії; методичний фестиваль. Групові: панорами творчих уроків; методичні бенефіси; презентації проєктів; розумові штурми; моделювання, ділові педагогічні ігри; інтелектуальні турніри, методичний діалог; методичний ринг; педагогічні студії; тренінги; педагогічні консиліуми. Індивідуальні: майстер-класи; творчі звіти окремих педагогів; презентація методичної скарбнички педагогів; презентації проєктів; самоосвіта; консультпункти тощо.

Кожен такий семінар супроводжувався *роздатковим матеріалом*: методичні рекомендації, тексти виступів, мультимедійні презентації, диски та інформація на електронних носіях із вмістом підручників та

статей з проблемних тем, фотографії найяскравіших миттєвостей семінарів. Підсумком проведеної роботи стали звітні статті в Університетському Слові БДПУ.

Всі проведені заходи отримали схвальні відгуки за високий професіоналізм, рівень підготовки, толерантне ставлення, творчий підхід в організації та проведенні. Визначальним показником якості цієї роботи є підготовка й публікація конкретних методичних рекомендацій, розробок науково-методичних статей для педагогів шкіл та ДНЗ, логопедів, дефектологів, вчителів, вихователів, батьків дітей із психофізичними порушеннями. Як результат, в навчальний, корекційно-виховний процес впроваджуються інноваційні технології.

Список використаних джерел

1. **Волкова П.** Педагогіка / П. Волкова. – К.: «Академія», 2001. – С. 403.
2. **Енциклопедія освіти** / Акад.пед.наук України; гол. ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 338-340.
3. **Єрофєєва Т.** Інтерактивна конференція в БДПУ з британським професором / Т. Єрофєєва // Режим доступу: <http://www.bdpu.org/23364.news.html>.
4. **Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія** / за ред. В.Г.Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – С.46.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. **Volkova P.** Pedagogika / P. Volkova. – K.: «Akademija», 2001. – S. 403.
2. **Encyklopedija osvity** / Akad.ped.nauk Ukrai'ny; gol. red. V.G.Kremen'. – K.: Jurinkom Inter, 2008. – S. 338-340.
3. **Jerofejeva T.** Interaktyvna konferencija v BDPU z brytans'kym profesorom / T. Jerofejeva // Rezhym dostupu: <http://www.bdpu.org/23364.news.html>
4. **Fenomen innovacij: osvita, suspil'stvo, kul'tura: monografija** / za red. V.G.Kremenja. – K.: Pedagogichna dumka. – 2009. – S.46.

H.O. Lopatina Scientific and methodological support innovation in Special Education in the region. The article presents some results of the teaching staff of the Department of Applied Psychology and Speech Therapy Institute of Social and Pedagogical and Special Education Berdyansk State Pedagogical University on scientific and methodological support and organization innovation in Special Education Zaporozhye region. The analysis of the concepts of "innovation" and "innovation education" with linguistic and psychological-pedagogical positions. Stated that the Institute worked out and successfully operates a system of scientific and methodological assistance to teachers in the region, special attention is paid to their review and inclusion in the modern innovative technologies. The necessity of opening experience innovation in Special Education in the region by means of workshops and seminars. Described the results of the last two years of scientific and practical seminars on topics: The use of modern technologies in corrective speech therapy practice; Theory and practice of inclusive education in Ukraine: organizational and methodological support;

Methodological foundations of inclusive education; Methodological and theoretical problems of inclusive education in Ukraine; Especially the use of alternative and additional communication in correctional work; Teaching Management in the implementation of inclusive education in general space. Emphasized the availability of trained handouts at each seminar. Defined work methods that were used in the organization of workshops with teaching staff.

Key words: scientific and practical seminar, innovation, support, cooperation, correctional education.

Received 26.04.2015

Reviewed 25.05.2015

Accepted 22.06.2015

УДК 376-056.36:159.922.76-056.49

А.Н. Ляшенко, А.А. Ляшенко
another_13@mail.ru

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАБОТЫ ШКОЛЫ ПО ПРОФИЛАКТИКЕ ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ С НАРУШЕНИЯМИ ИНТЕЛЛЕКТА

Lyashenko A.N., Lyashenko A.A. The main activities of deviant behavior of students with visual intelligence are made by school / Lyashenko A.N., Lyashenko A.A.// Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 2.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 136–145

А.Н. Ляшенко, А.А. Ляшенко. Основные направления работы школы по профилактике девиантного поведения у учащихся с нарушениями интеллекта. В данной статье раскрываются причины возникновения девиаций у учащихся с нарушениями интеллекта, а так же основные принципы и направления воспитательной работы специальной (коррекционной) школы 8 вида, направленные на эффективную организацию профилактики отклоняющегося поведения у учащихся данной категории.

Особое внимание государства и различных общественных организаций должно быть обращено на семьи, в которых имеются умственно отсталые дети и дети с другими аномалиями психического или физического характера.